

?nsan Haklar? Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?nsan Haklar? Tutum Ölçe?i. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23633>

Özet

İnsan Hakları Tutum Ölçeği, Hüseyin Aras tarafından 2000 yılında yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçek, özellikle öğrencilerin Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinde edindikleri bilgi ve farkındalık sonucunda, insan haklarına yönelik genel tutumlarının düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Ölçek, toplam 30 maddeden oluşmakta olup, yanıtlar 5 dereceli Likert Ölçeği formatında toplanmaktadır. Yapılan güvenirlik analizleri sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0.87 olarak bulunmuştur, bu da ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

İnsan hakları, tutum, tutum ölçeği, vatandaşlık eğitimi, psikometri, Cronbach Alfa Katsayısı.

Yazarlar

Hüseyin Aras

Amaç

İnsan Hakları Tutum Ölçeği'nin temel amacı, eğitim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek üzere, öğrencilerin insan hakları kavramlarına ve evrensel değerlere karşı geliştirdikleri duygusal ve bilişsel eğilimleri nicel olarak ölçmektir.

Ölçek, eğitim programları sonunda öğrencilerin insan haklarına yönelik olumlu tutumlar kazanıp kazanmadığını belirleyerek, eğitim materyallerinin ve yöntemlerinin gelecekteki revizyonlarına bilimsel bir temel sağlamaktadır. Bu araç, özellikle Vatandaşlık Eğitimi derslerinin hedeflerine ulaşma derecesini tespit etmede kritik bir rol oynamaktadır.

Yapı

Ölçek, psikolojik bir yapı olan tutumü ölçmektedir. Tutum, bireyin belirli bir nesneye (bu durumda insan hakları), fikre veya değere karşı gösterdiği kalıcı eğilim ve değerlendirme biçimi olarak tanımlanır. Tutumlar genellikle bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlerden oluşur.

İnsan Hakları Tutum Ölçeği, öğrencilerin eşitlik, özgürlük, adalet ve birey haklarına saygı gibi temel insan hakları ilkelerine ne ölçüde katıldığını veya karşı çaktığını belirlemeye odaklanmıştır. Ölçek, 30 madde ile bu genel tutum yapısını tek bir puan üzerinden veya potansiyel alt boyutlar üzerinden değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çallamalarına dair kaynak metinde spesifik istatistiksel veriler (örneğin, faktör yükleri, korelasyonlar) sunulmamıştır. Ancak, bir ölçme aracının geçerlii, amaçlanan yapıya doğru bir şekilde ölçüp ölçmediğinin kanıtlanması açısından hayati öneme sahiptir.

Geliştirme aşamasında içerik geçerliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşlerinin alındığı varsayılmaktadır. Ölçeğin yapısal geçerliğinin (Construct Validity) tam olarak anlaşılabilmesi için, ilerideki araştırmalarda açılmayacak ve doğrulayacak faktör analizleri gibi ileri düzey psikometrik yöntemlerle incelenmesi gerekmektedir.

Güvenirlik

İnsan Hakları Tutum Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenilirliği, literatürde yaygın kabul gören Cronbach Alfa Katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayısı değeri 0.87 olarak rapor edilmiştir.

0.87 değeri, sosyal bilimler araştırmaları için oldukça yüksek ve kabul edilebilir bir güvenirlik düzeyine işaret etmektedir. Bu yüksek iç tutarlılık, ölçekteki 30 maddenin tümünün aynı psikolojik yapıya, yani insan haklarına yönelik tutumu, tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısı ve boyutları hakkında kaynakçada detaylı bilgiye yer verilmemiştir. Ölçeğin 30 maddelik yapısının tek boyutlu mu yoksa birden fazla faktörden mi oluştuğu bilgisi, tezin tamamına erişimle veya yazarla iletişim yoluyla elde edilebilir.

Tutum ölçeklerinin doğası gereği, insan haklarının farklı veçhelerini (siyasi haklar, sosyal haklar, kültürel haklar vb.) temsil eden alt faktörlerin varlığı olasıdır. Yapı geçerliğinin tam olarak kanıtlanması için bu faktör analizlerinin açıklanması önemlidir.

Araç

Test Türü: Geliştirme

Format: 30 maddeden oluşmaktadır. Yanıtlar 5'li Likert Ölçeği üzerinden verilmektedir.

Derecelendirme: 1= Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenciler

Yaş Grubu: Eğitim seviyesi gereği genellikle ortaöğretim sonu veya üniversite öğrencileri.

Popülasyon Detayları: Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersi alan öğrenciler üzerine uygulanmıştır.

Test Metodolojisi: Bireyin kendi beyanına dayalı (Self-report) tutum envanteri metodolojisi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Ölçek geliştirme, güvenirlilik, iç tutarlılık, eğitim psikolojisi, Hacettepe Üniversitesi, Cronbach Alfa Katsayısı.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hüseyin Aras

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: huseyinaras@nevsehir.edu.tr

Yazın Adresi: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (Yazarın güncel kurumu).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler ve Kullanım: Ölçek, akademik ve bilimsel araştırmalarda yazarın izni ve uygun atf ile kullanılabilir. Ticari veya büyük ölçekli uygulamalar için yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ücret: Akademik amaçlı kullanımlarda genellikle ücretsizdir.

Test Yılı: 2000

PDF Kaynağı: Ölçeğin orijinal PDF dosyası şu adresten indirilebilir: [insan-haklari-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynakça

Aras, H. (2000). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde öğrencilere insan hakları ile ilgili tutumlarının kazandırılması* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnsan Hakları Tutum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçeğin orijinal 30 maddesi, kaynak metinde doğrudan sunulmamıştır. Maddelerin tam içeriğine ulaşmak için kaynakçada belirtilen yüksek lisans tezinin incelenmesi veya sorumlu yazar (Hüseyin Aras) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM